

UMOWY REGULUJĄCE KRAJOWY OBRÓT TOWAROWY CZ. 1

Studia Podyplomowe

Dr Ewa Wójtowicz, UWr

Obrót towarowy:

- Obrót rzeczami/towarami/produktami
- Z udziałem przedsiębiorców
- W ramach ich działalności gospodarczej (charakter stały, zorganizowany i ciągły, w celu zarobkowym)
- Często w celu zaspokojenia potrzeb dalszych kontrahentów.

Podstawowy cel/skutek:

Przeniesienie własności rzeczy (towaru) ze zbywcy na nabywcę.

Główne umowy: sprzedaż (art. 535-602 kc) i dostawa (art. 605-612 kc).

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 1145)

PRZEDSIĘBIORCA CYWILNEGO

WG

KODEKSU

Definicja:

Art. 43¹K.C.

Przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 33¹ § 1, prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową.

KONSUMENT CYWILNEGO

WG

KODEKSU

Definicja:

Art. 22¹K.C.

Za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

OBRÓTTOWAROWY (sprzedaż)

Dwustronnie profesjonalny
(przedsiębiorca – przedsiębiorca)

Konsumencki
(przedsiębiorca – konsument)

[+ od 1 czerwca 2020 r. przepisy o rękojmi dot. konsumenta stosowane do przedsiębiorcy będącego osobą fiz., gdy umowa nie ma charakteru zawodowego]

Sprzedaż - definicja

przez umowę sprzedaży sprzedawca zobowiązuje się przenieść na kupującego własność rzeczy i wydać mu rzecz, a kupujący zobowiązuje się rzecz odebrać i zapłacić sprzedawcy cenę (art. 535 k.c.).

Umowa:

- wzajemna (ekwiwalentność świadczeń stron),
- konsensualna – zawarta w chwili złożenia oświadczeń woli,
- zobowiązująca,
- odpłatna (zapłata ceny w pieniądzu),
- kauzalna.

PRZEDMIOT SPRZEDAŻY

Rzeczy (towary) – art. 45 kc

Rzeczami w rozumieniu niniejszego kodeksu są tylko przedmioty materialne.

(Rzeczy: ruchomości i nieruchomości).

PRZEDMIOT SPRZEDAŻY

Nie mogą stanowić przedmiotu sprzedaży części składowe rzeczy:

Wyrok SN z 5 września 2002 r., II CKN 829/00: Umowa dotyczyła sprzedaży stanowiska handlowego na konkretnie oznaczonym targowisku i w konsekwencji prowadzić miała do podjęcia przez powodów działalności handlowej właśnie tam. To zatem powiązanie w umowie sprzedaży jej przedmiotu (stanowisko handlowe w części kontenera) z miejscem prowadzenia działalności handlowej (targowisko R.) stanowi o konieczności zakwalifikowania umów będących przedmiotem oceny w sprawie jako umów o świadczenie niemożliwe (art. 387 KC), a więc nieważne, ze skutkiem określonym w art. 410 KC.

CENA

Zawsze wyrażona w pieniądzu.

Ustawa o informowaniu o cenach towarów i usług z dnia 9 maja 2014 r. (tj Dz.U. z 2019 r. poz. 178)

- 1) cena - wartość wyrażoną w jednostkach pieniężnych, którą kupujący jest obowiązany zapłacić przedsiębiorcy za towar lub usługę;
- 2) cena jednostkowa towaru (usługi) - cenę ustaloną za jednostkę określonego towaru (usługi), którego ilość lub liczba jest wyrażona w jednostkach miar w rozumieniu przepisów o miarach.

PODATEK VAT

Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 25 listopada 2010 r. III CZP 83/10

Będącej podatnikiem podatku od towarów i usług stronie umowy zamiany, do której ma zastosowanie art. 15 ustawy z 21.8.1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 ze zm.), nie przysługuje na podstawie tego przepisu w związku z art. 56 KC roszczenie wobec kontrahenta o zapłatę kwoty równej podatkowi od towarów i usług, obliczonemu od wartości świadczenia kontrahenta, jeżeli w umowie nie zastrzeżono zapłaty tej kwoty.

Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 21 lipca 2006 r. III CZP 54/06

Podwyższenie z dniem 1 maja 2004 r. stawek podatku od towarów i usług za roboty budowlane, dokonane ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. Nr 54, poz. 535 ze zm.) nie uzasadnia - bez zmiany umowy zawartej przed 1 maja 2004 r. - obowiązku zamawiającego zapłaty wynagrodzenia netto powiększonego o podatek od towarów i usług według podwyższonej stawki.

CENA

Zakazane:

- Narzucanie – w sposób bezpośredni lub pośredni – nieuczciwych cen, w tym cen nadmiernie wygórowanych albo rażąco niskich (ceny dumpingowe), odległych terminów płatności lub innych warunków zakupu albo sprzedaży towarów (art. 9 OchrKonkurU)
- Sprzedaż towarów lub usług poniżej kosztów ich wytworzenia lub świadczenia albo ich odsprzedaż poniżej kosztów zakupu w celu eliminacji innych przedsiębiorców - stanowi czyn nieuczciwej konkurencji,
- pobieranie innych niż marża handlowa opłat za przyjęcie towaru do sprzedaży (art. 15 ZNKU).

Cena

Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 16 stycznia 2015 r., III CSK 244/14

1. Uznanie przez sąd w oparciu o treść porozumienia zawartego pomiędzy sprzedawcą a kupującym, że o pobieraniu innych niż marża handlowa opłat za przyjęcie towaru do sprzedaży świadczy pobieranie 5 % rabatu od obrotu bez określenia w porozumieniu jakiegokolwiek progu obrotów do jego pobierania, przy równoczesnym braku określenia jakiegokolwiek ekwiwalentu, należy ocenić jako prawidłowe i uzasadniające subsumpcję art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (t.j. Dz.U. 2003 r. Nr 153, poz. 1503).
2. Za ekwiwalent z tytułu pobieranego rabatu nie można uznać zobowiązania się do „promowania produktów firmy poprzez eksponowanie na swoich regałach wystawienniczych”, ponieważ niezbędnym wręcz elementem oferowania klientom towaru w stacjonarnym obiekcie handlowym jest jego umieszczenie na półce sklepowej bez wskazania na czym szczególnym miałyby polegać dokonywana przez sprzedawcę promocja, poza eksponowaniem towarów na regałach wystawienniczych.

Cena

Wyrok SN- Izba Cywilna z dnia 20 lipca 2017 r., I CSK 140/17

- Jeżeli rabat nie wiąże się z żadnym wymiernym świadczeniem ze strony odbiorców, ale powiązany jest z osiągnięciem oznaczonego poziomu obrotów lub określonej wielkości albo wartości sprzedaży w oznaczonym przedziale czasu, to jego realizacja (udzielenie rabatu) decyduje o cenie sprzedawanego towaru, a więc i marży dostawcy. W takiej sytuacji nie ma podstawy do traktowania postanowień umownych zastrzegających takie obowiązki dostawcy jako zastrzeżenie opłat za przyjęcie towaru do sprzedaży w rozumieniu art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (t.j. Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.), celem bowiem tego przepisu nie jest regulowanie cen i wpływanie na rozkład zysków cen umowy.
- Zawarcie umowy w ramach zasady swobody umów nie wyklucza możliwości zakwalifikowania jej postanowień o opłatach za przyjęcie towarów do sprzedaży za czyn nieuczciwej konkurencji, który narusza dobre obyczaje handlowe.

Cena

Umowa bez określenia ceny nieważna.

Ale:

Sankcja nieważności nie będzie także miała zastosowania w przypadku, gdy cenę będzie można ustalić, stosując kryteria przewidziane w art. 536 KC (wyr. SN z 28.4.1988 r., IV CR 96/88, OSPiKA 1989, Nr 7, poz. 342).

Art. 536 [Określenie ceny]

§ 1. Cenę można określić przez wskazanie podstaw do jej ustalenia.

§ 2. Jeżeli z okoliczności wynika, że strony miały na względzie cenę przyjętą w stosunkach danego rodzaju, poczytuje się w razie wątpliwości, że chodziło o cenę w miejscu i czasie, w którym rzecz ma być kupującemu wydana.

Cena rynkowa

Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna, z dnia 14 kwietnia 2005 r. II CK 626/04

Odwołanie się do ceny rynkowej stanowi wskazanie podstaw ustalenia ceny sprzedaży, z tym że powinno zawierać dodatkowe oznaczenia co do czasu i miejsca, a to wobec wahań cen rynkowych i ich zróżnicowania na rynkach lokalnych. Brak tego rodzaju dodatkowych oznaczeń nie prowadzi jednak do wniosku, że strony nie wskazały podstaw do ustalenia ceny, ale rodzi konieczność sięgnięcia do reguły interpretacyjnej zawartej w art. 536 § 2 KC, która, w razie wątpliwości, nakazuje przyjąć cenę z miejsca i czasu, w którym rzecz zgodnie z umową ma być kupującemu wydana.

Wyłączność

art. 550 Kc

Jeżeli w umowie sprzedaży zastrzeżona została na rzecz kupującego wyłączność bądź w ten sposób, że sprzedawca nie będzie dostarczał rzeczy określonego rodzaju innym osobom, bądź też w ten sposób, że kupujący będzie jedynym odprzedawcą zakupionych rzeczy na oznaczonym obszarze, sprzedawca nie może w zakresie, w którym wyłączność została zastrzeżona, ani bezpośrednio, ani pośrednio zawierać umów sprzedaży, które mogłyby naruszyć wyłączność przysługującą kupującemu.

Wyłącznie

Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna, z dnia 14 maja 2002 r., V CKN 857/00

Umowa zobowiązująca dostawcę i odbiorcę do przestrzegania wyłączności drugiej strony może być podstawą roszczenia odszkodowawczego o utracone korzyści także wówczas, gdy szczegółowe warunki dostawy (rodzaj świadczeń, ilość i cena) miały być uzgodnione w odrębnych porozumieniach.

Sprzedaż specyfikacyjna

Art. 549 [Zwłoka ze specyfikacją] Jeżeli kupujący zastrzegł sobie oznaczenie kształtu, wymiaru lub innych właściwości rzeczy albo terminu i miejsca wydania, a dopuszcza się zwłoki z dokonaniem oznaczenia, sprzedawca może:

- 1) wykonać uprawnienia, które przysługują wierzycielowi w razie zwłoki dłużnika ze spełnieniem świadczenia wzajemnego, albo
- 2) dokonać sam oznaczenia i podać je do wiadomości kupującego wyznaczając mu odpowiedni termin do odmiennego oznaczenia; po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu oznaczenie dokonane przez sprzedawcę staje się dla kupującego wiążące.

PODSTAWOWE OBOWIĄZKI STRON

sprzedawcy – przenieść własność i wydać rzecz,

kupującego - zapłacić cenę i odebrać rzecz.

Umowy o podwójnym skutku

Art. 155 [Umowy zobowiązująco-rozporządzające]

§ 1. Umowa sprzedaży, zamiany, darowizny, przekazania nieruchomości lub inna umowa zobowiązująca do przeniesienia własności rzeczy co do tożsamości oznaczonej przenosi własność na nabywcę, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej albo że strony inaczej postanowiły.

§ 2. Jeżeli przedmiotem umowy zobowiązującej do przeniesienia własności są rzeczy oznaczone tylko co do gatunku, do przeniesienia własności potrzebne jest przeniesienie posiadania rzeczy. To samo dotyczy wypadku, gdy przedmiotem umowy zobowiązującej do przeniesienia własności są rzeczy przyszłe.

NABYCIE TYLKO OD WŁAŚCICIELA

Wyrok SN z dnia 3 marca 2005 r., II CK 469/04

Nabycie rzeczy od osoby nieuprawnionej do jej rozporządzania, nawet jeżeli między osobą tą a nabywcą zawarta została umowa sprzedaży, nie jest nabyciem na podstawie umowy sprzedaży. Przeniesienie własności w wyniku umowy sprzedaży wymaga mianowicie, żeby sprzedawca był właścicielem rzeczy sprzedanej (art. 535 k.c.). Nabycie rzeczy od osoby nieuprawnionej do jej rozporządzania jest szczególnym sposobem nabycia własności, którego podstawę stanowi art. 169 § 1 k.c. Nabywca rzeczy od osoby nieuprawnionej nie jest zobowiązany do zapłacenia ceny sprzedaży - ani zbywcy, ani rzeczywistemu właścicielowi rzeczy sprzedanej.

WYDANIE

Art. 544 kc 1. Jeżeli rzecz sprzedana ma być przesłana przez sprzedawcę do miejsca, które nie jest miejscem spełnienia świadczenia, poczytuje się w razie wątpliwości, że wydanie zostało dokonane z chwilą, gdy w celu dostarczenia rzeczy na miejsce przeznaczenia sprzedawca powierzył ją przewoźnikowi trudniącemu się przewozem rzeczy tego rodzaju.

§ 2. Jednakże kupujący obowiązany jest zapłacić cenę dopiero po nadejściu rzeczy na miejsce przeznaczenia i po umożliwieniu mu zbadania rzeczy.

KORZYŚCI, CIĘŻARY NIEBEZPIECZEŃSTWO

Przejście na kupującego korzyści i ciężarów związanych z rzeczą oraz ryzyka przypadkowej utraty lub uszkodzenia rzeczy

– z momentem wydania rzeczy (art. 548 kc).

wydanie ≠ odebranie

Zastrzeżenie prawa własności:

Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 25 września 2014 r., II CSK 664/13

Związanie przejścia niebezpieczeństwa utraty lub uszkodzenia rzeczy z wydaniem rzeczy sprzedanej, wynikające z art. 548 § 1 KC, jest całkowicie niezależne od tego, czy kupujący uzyskał własność rzeczy, czy też - wskutek zastrzeżenia własności przez sprzedawcę - własności tej nie nabył. To oznacza, że jeżeli rzecz ulegnie przypadkowej utracie lub uszkodzeniu już po wydaniu, sprzedający może żądać od kupującego - pomimo utraty lub uszkodzenia rzeczy - zapłaty całej ceny. Niebezpieczeństwo nie ulega podziałowi. Błędny jest pogląd, że w wypadku zastrzeżenia własności, będącego warunkiem zawieszającym, niebezpieczeństwo utraty lub uszkodzenia rzeczy sprzedanej ponosi kupujący dopiero od chwili ziszczenia się warunku, tzn. od momentu przejścia własności (*res perit domino*).

KOSZTY WYDANIA I ODEBRANIA:

Art. 547 [Koszty]

§ 1. Jeżeli ani z umowy, ani z zarządzeń określających cenę nie wynika, kogo obciążają koszty wydania i odebrania rzeczy, sprzedawca ponosi koszty wydania, w szczególności koszty zmierzenia lub zważenia, opakowania, ubezpieczenia za czas przewozu i koszty przesłania rzeczy, a koszty odebrania ponosi kupujący.

§ 2. Jeżeli rzecz ma być przesłana do miejsca, które nie jest miejscem spełnienia świadczenia, koszty ubezpieczenia i przesłania ponosi kupujący.

§ 3. Koszty niewymienione w paragrafach poprzedzających ponoszą obie strony po połowie.

ZAPŁATA CENY:

USTAWA z 8.3.2013 O TERMINACH ZAPŁATY W TRANSAKCJACH
HANDLOWYCH (TJ. DZ.U.2019 R., POZ. 118)

transakcja handlowa – rozumie się przez to umowę, której przedmiotem jest odpłatna dostawa towaru lub odpłatne świadczenie usługi.

odsetki

odsetki za opóźnienie w transakcjach handlowych

ODEBRANIE

Art. 551 [Zwłoka z odebraniem]

§ 1. Jeżeli kupujący dopuścił się zwłoki z odebraniem rzeczy sprzedanej, sprzedawca może oddać rzecz na przechowanie na koszt i niebezpieczeństwo kupującego.

§ 2. Sprzedawca może również sprzedać rzecz na rachunek kupującego, powinien jednak uprzednio wyznaczyć kupującemu dodatkowy termin do odebrania, chyba że wyznaczenie terminu nie jest możliwe albo że rzecz jest narażona na zepsucie, albo że z innych względów groziłaby szkoda. O dokonaniu sprzedaży sprzedawca obowiązany jest niezwłocznie zawiadomić kupującego.

ZWROT TOWARU I CENY

Wyrok SN z dnia 18 marca 2004 r., III CK 411/02

Istnieje możliwość ukształtowania umowy sprzedaży w taki sposób, zgodnie z którym w sytuacji braku nabywców, nastąpi zwrot części zakupionego towaru i zobowiązanie się w takiej sytuacji sprzedającego do zwrotu ceny uprzednio zapłaconej przez kupującego za zwracany towar. Takie ukształtowanie umowy sprzedaży jest dopuszczalne w ramach swobody umów, przewidzianej w art. 353¹ k.c. Nie sprzeciwia się ono właściwości umowy sprzedaży, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Stosowana w obrocie gospodarczym praktyka dopuszczająca zwrot zakupionego towaru i zwrot uiszczonych zań cen, może być uznana za rodzaj umownego prawa odstąpienia od umowy w określonych sytuacjach. Taka umowa pozostaje umową sprzedaży a powrotne przeniesienie na sprzedawcę własności sprzedanych rzeczy ruchomych nie jest pozbawione kauzy. Jego przyczyną prawną jest bowiem wola stron kształtująca umowne prawo odstąpienia od umowy oraz jego skutek określony w art. 395 § 2 k.c.

PRZEDAWNIE:

Art. 554 [Przedawnienie]

Roszczenia z tytułu sprzedaży dokonanej w zakresie działalności przedsiębiorstwa sprzedawcy, roszczenia rzemieślników z takiego tytułu oraz roszczenia prowadzących gospodarstwa rolne z tytułu sprzedaży płodów rolnych i leśnych przedawniają się z upływem lat dwóch.

SZCZEGÓLNE RODZAJE SPRZEDAŻY:

W k.c.:

- na raty:
- z zastrzeżeniem prawa własności,
- na próbę albo z zastrzeżeniem zbadania,
- z zastrzeżeniem prawa odkupu,
- prawo pierwokupu.

Inne: według wzoru, abonamentowa, na zamówienie, na talony.